

Wyrok z dnia 16 sierpnia 2005 r.

I UK 378/04

Na podstawie art. 32 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) w związku z § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) emerytura przysługuje tylko tym dziennikarzom, którzy w dniu osiągnięcia wieku emerytalnego wykonywali pracę dziennikarską na podstawie umowy o pracę.

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 sierpnia 2005 r. sprawy z odwołania Kazimierza D. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T. o emeryturę, na skutek kasacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 września 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w T. decyzją z 13 grudnia 2002 r., odmówił ubezpieczonemu Kazimierzowi D. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnym charakterze, a Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnowie wyrokiem z dnia 6 maja 2003 r. [...] oddalił jego odwołanie.

Kazimierz D., urodzony 23 lutego 1939 r., zamieszkały od 1982 r. do chwili obecnej w Austrii, wykazał 20 lat, 9 miesięcy i 22 dni okresów składkowych w Polsce. Zgodnie z umową z 1 czerwca 1990 r., zawartą z Komitetem do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja”, ubezpieczony od tego dnia do 31 października 1995 r. był nieetatowym współpracownikiem Polskiego Radia i Telewizji w Wiedniu. Po

rozwiązaniu tej umowy, ubezpieczony nadal współpracował z ogólnopolskimi programami Polskiego Radia, przygotowując dla nich relacje dziennikarskie, za które w okresie od 1990 r. do 21 maja 2002 r. otrzymywał honoraria, od których nie odprowadzano składek na ubezpieczenie społeczne. Od lutego 1997 r. do października 2000 r. wnioskodawca opłacał dobrowolne składki na ubezpieczenie społeczne w austriackiej instytucji ubezpieczeniowej. W tym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uznał odwołanie wnioskodawcy za niezasadne w świetle regulacji § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., zwanego dalej rozporządzeniem), ponieważ wnioskodawca nie ukończył wieku emerytalnego (60 lat życia) w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej stale, w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w tym zawodzie, a więc praca neetatowego korespondenta Polskiego Radia i Telewizji nie była pracą w szczególnym charakterze w rozumieniu tego przepisu.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z 7 września 2004 r. [...] oddalił apelację wnioskodawcy, podzielając stanowisko Sądu Okręgowego. Ponadto Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, iż prawo do emerytury przysługujące niektórym grupom ubezpieczonych w wieku niższym od powszechnie obowiązującego jest uprawnieniem szczególnym, wynikającym z konkretnych uregulowań prawnych, które nie mogą być interpretowane w sposób rozszerzający. Sąd Apelacyjny podniósł też, że sam fakt wykonywania zawodu dziennikarza w rozumieniu art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.) nie jest równoznaczny z pracą dziennikarską w rozumieniu przepisów warunkujących prawo do wcześniejszej emerytury. W ocenie Sądu, wnioskodawca w dacie osiągnięcia 60 roku życia wykonywał zawód dziennikarza poza stosunkiem pracy, co nie daje podstaw do nabycia przez niego prawa do wcześniejszej emerytury na zasadach określonych w art. 32 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., zwanej dalej ustawą o FUS).

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył Kazimierz D., wnosząc o jego uchylenie w całości oraz o uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy wraz z kosztami postępowania. W kasacji, opartej wyłącznie na podstawie naruszenia przepisów

prawa materialnego, zarzucono naruszenie § 13 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego w związku z art. 32 ust. 3 pkt 4 ustawy o FUS, polegające na „przyjęciu, iż prawo do wcześniejszej emerytury dziennikarskiej przysługuje tylko dziennikarzom zatrudnionym w dniu osiągnięcia wieku emerytalnego na umowie o pracę”.

Jako okoliczność uzasadniająca rozpoznanie kasacji wskazano na konieczność ustalenia „jednolitej, wiążącej wykładni przepisu § 13 rozporządzenia w sprawie wieku poprzez uwzględnienie postanowień układu zbiorowego pracy dziennikarzy dla wyjaśnienia ich uprawnień emerytalnych”.

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy wziął od uwagę, co następuje:

Mimo widocznej nieporadności podniesionego w kasacji zarzutu naruszenia zaskarżonym wyrokiem wskazanych przepisów prawa materialnego jego sformułowanie wskazuje, że jest to zarzut ich błędnej wykładni i jest on całkowicie bezzasadny. W zakresie mającym zastosowanie w rozpoznawanej sprawie przepisy stanowią, że: po pierwsze, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o których mowa w art. 32 ust. 2-3 ustawy o FUS, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w jej art. 27 pkt 1. Po drugie, dla celów ustalenia tego prawa, za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się dziennikarzy zatrudnionych w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz w organach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objętych układem zbiorowym pracy dziennikarzy (art. 32 ust. 3 pkt 4 tej ustawy). Po trzecie, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. W rozpoznawanej sprawie „dotychczasowe przepisy”, to § 13 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, zgodnie z którym prawo do emerytury nabywa dziennikarz zatrudniony w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz w agencjach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objęty układem zbiorowym pracy dziennikarzy, jeśli w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzn 60 lat i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy dziennikarskiej. Przepis art. 32 ust. 1 ustawy o FUS w związku z § 13 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego jednoznacznie ogranicza uprawnienia do wcześniejszej

emerytury do tych osób, które pracę w szczególnym charakterze wykonują na podstawie umowy o pracę, nie przewiduje więc możliwości przyznawania tego świadczenia wszystkim dziennikarzom wykonującym pracę dziennikarską, lecz tylko tym, którzy spełnią łącznie wszystkie te warunki. Wnioskodawca warunków tych nie spełnił, skoro nie ukończył 60 lat w czasie wykonywania takiej pracy dziennikarskiej, o jakiej te przepisy stanowią. Pozbawiony prawnego znaczenia jest podniesiony w kasacji argument, że wnioskodawca do 31 października 1995 r. był zatrudniony w Polskim Radiu na podstawie „de facto umowy o pracę”, skoro przed rozwiązaniem tej umowy nie ukończył wieku emerytalnego uprawniającego do emerytury z tytułu pracy w szczególnym charakterze. Bez znaczenia też są wywody kasacji zmierzające do wykazania wadliwości w ustaleniu wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawcy, w tym wymiaru jego pracy dziennikarskiej, ponieważ ich ustalenie nie było istotą sporu w sprawie. Przesłanką odmowy przyznania wnioskodawcy emerytury już od ukończenia 60 lat życia nie był wymiar jego okresów składkowych i nieskładkowych, lecz okoliczność, że w czasie wykonywania pracy dziennikarza zatrudnionego na podstawie umowy o pracę nie ukończył wieku emerytalnego.

Bezprzedmiotowe natomiast są wywody kasacji dotyczące tego, że po 31 października 1995 r. wnioskodawca nadal wykonywał na rzecz Polskiego Radia pracę „zdefiniowaną w układzie zbiorowym pracy dziennikarzy” oraz był członkiem Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, ponieważ ani członkostwo w Stowarzyszeniu, ani układ zbiorowy pracy dziennikarzy, w żaden sposób nie określają charakteru umowy, na podstawie której wnioskodawca jako dziennikarz wykonywał swój zawód. Jest to typowy zawód określany jako „wolny”, wykonywany nie tylko na podstawie umowy o pracę. Chybiony jest wywód kasacji, że warunek ukończenia wieku emerytalnego „w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej” w rozumieniu powoływanego wyżej § 13 rozporządzenia, spełnia dziennikarz, który wykonuje pracę dziennikarską w rozumieniu art. 22 układu zbiorowego pracy dziennikarzy. Chybiony dlatego, że zarówno art. 32 ustawy o FUS, jak i § 13 tego rozporządzenia jednoznacznie odnoszą się tylko do pracowników, a nie do wszystkich osób wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Wobec przytoczenia w kasacji jako jej podstawy wyłącznie naruszenia prawa materialnego, ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego wyroku są dla Sądu Najwyższego - stosownie do art. 393¹¹ § 2 k.p.c. - wiążące. Trafnie podniósł Sąd Apelacyjny, że skoro po 31 października 1995 r. od honorariów wnioskodawcy

nie były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne, to należy przyjąć, że wykonywał on zawód dziennikarza poza stosunkiem pracy.

Wielokrotnie już Sąd Najwyższy wyjaśniał, że przepisy przewidujące prawo do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są przepisami szczególnymi, ich wykładnia rozszerzająca jest niedopuszczalna, podlegają wykładni ścisłej. Stosownie do tej ostatniej wykładni, trafny jest pogląd Sądu Apelacyjnego, że na podstawie art. 32 ust. 3 pkt 4 ustawy o FUS w związku z § 13 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, emerytura w wieku 60 lat (dla mężczyzn) przysługuje tylko tym dziennikarzom, którzy w dniu ukończenia tego wieku byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę.

Mając powyższe na uwadze, wobec bezzasadności przytoczonej podstawy kasacyjnej, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

=====